

Que sant Sici els honori!

Text > **PITU BASART**, filòleg

No. Nosaltres no hem sabut celebrar que hem tingut al costat i durant segles picapedrers, persones d'un ofici tan digne en una ciutat com Girona, que s'ha construït sobre nummulits i amb pedra nummulítica. Els Casellas (amb pedreres sota la torre d'Alfons XII, al Pont Major i a Beuda), els Sabench (de Sant Ponç), els Balliu (de Sant Daniel), els Oliver (mestres del carrer del Carme), els Costa (vinguts d'Olot i establerts a la pedrera Bigordà, sobre la fàbrica de calç de la Boïga), els Solés (veïns de pedrera amb la torre d'Alfons XII)... han estat alguns membres d'aquest gremi tan famós i tan respectat antany.

Abans de l'arribada de la immigració, al segle passat, aquest ofici tenia més prestigi que el de paleta i era més ben pagat. A més, quan anava i tornava de la feina, el picapedrer vestia americana; tot un signe de distinció. Cada pedrera tenia set o vuit picapedrers, dos o tres aprenents i un manobre, que netejava la terra de l'arrencada o els trossos de pedra de la plaça i empenyia carros i corrns quan se'l necessitava. A partir dels anys seixanta, els catalans van anar fugint d'aquesta feina

físicament tan dura, i molts aprenents varen començar a ser andalusos.

En aquella Girona nummulítica, la pedra calcària que es treballava no era soma. Per arribar-hi, primer trobaven terra. A sota mateix, terra d'escudella, una pedra que es desfeia i anava bé per rentar plats. Després, la pedra sorrenca, molt poc consistent. Tot seguit la blanca, que ja es tocava amb l'avel·lanat, exactament la que buscaven i que tenia només 80 o 90 cm de gruix. A sota, una roca molt més dura, blavissa i de mal treballar, que es destinava a fer carreus i vorades.

A l'arrencada, el trencador (el més estrenu dels picapedrers), amb maces i tascons, separava els blocs de la roca mare, que quatre homes movien cap a la plaça amb boles, amb corrns de ferro i carros llança, de fusta i rodes ferrades. Allà, a la plaça, obraven els picapedrers, emparats del sol per un petit cobert, amb la barraca de les eines i el moll de càrrega a tres passos. Feina dura, també. Primer, amb punxons i escodes, desbastaven. Amb buixardes igualaven les superfícies i afinaven. Després, escataven (marcaven i tallaven els costats), traçant amb una escarpa fina les línies rectes i blanques

sobre la verdor que deixava l'herba amb què havien fregat els costats de la pedra. Finalment, amb el *topo* (una escarpra quadrada) treien el mineral que sobrava. I les arestes quedaven perfilades. Feta una cara, tocava l'altra. A vegades, poques; el client volia la pedra polida: amb esmeril i suc de canell s'hi arribava. Mentre els que en sabien picaven, els aprenents anaven al pou de la Roca, per exemple, i, amb la bomba, pouaven una aigua boníssima i la posaven en una bujola, un cànitr de fusta o una garrafa de vidre vestida de canya perquè els picapedrers s'assessin la set dels dies calorosos d'aquells estius.

Als anys vuitanta, la modernitat va tancar totes les pedreres de Girona. Des de llavors, no se'n pot treure mineral. La por de l'espoli ha portat a no poder ni tenir-ne per adobar edificis construïts amb pedra autòctona. La que ens arriba i que s'hi assembla més és la de Sant Vicenç de Castellet. «Però no és de Girona; té els nummulits més petits», em va dir, entristit, Joan Costa, fa quinze anys, assenyalant les vorades que l'ajuntament de la ciutat havia posat davant de casa seva, al carrer del Sol, al barri de les Pedreres, on vivia.

>> *Relleu dels Quatre Sants Màrtirs (Germà, Paulí, Just i Sici), patrons dels mestres pedrers, a la plaça del Vi de Girona. (Foto: JOSEP M. OLIVERAS)*

